

राजस्थान लोक सेवा आयोग, अजमेर
सहायक आचार्य – यजुर्वेद, संस्कृत शिक्षा विभाग
के पदों हेतु प्रतियोगी परीक्षा का पाठ्यक्रम

द्वितीयपत्रम्

इकाई – प्रथमः –

1. शिक्षाशब्दस्यार्थः महत्त्वं च । 2. शिक्षाग्रन्थानां परिचयः । 3. याज्ञवल्क्यशिक्षायाः महत्त्वम् ।
4. वैदिक-स्वराणां परिचयः । 5. उदात्तादिस्वराणां लक्षणाणि भेदाश्च । 6. हस्तसंचालनविधिः ।
7. अष्टविकृतीनां लक्षणोदाहरणानि च । 8. चरणव्यूहसूत्राणां व्याख्या । 9. वेदाध्ययनस्य फलश्रुतिः । 10. वैदिकसंहितानां रक्षणस्योपायः । 11. प्रातिशाख्यग्रन्थानां परिचयः ।
12. वाजसनेयीप्रातिशाख्यस्य सूत्राणामर्थः ।

इकाई – द्वितीयः –

1. गृह्यसूत्राणां परिचयः व्युत्पत्त्यर्थश्च । 2. पारस्करगृह्यसूत्रस्य परिचयः ।
3. आवसथ्याधानविधिः । 4. पंच-भूसंस्कारः कुशकण्डिकाविधिः । 5. उपनयन-विवाहः संस्कारः । 6. मधुपर्कविधिः, पाकयज्ञानां परिचयः । 7. चूडाकरणसंस्कारविधिः ।
8. षोडशसंस्काराणां संक्षिप्तपरिचयः । 9. वापी-कूप-तडागादीनां स्थापनविधिः ।
10. श्राद्धविधिः, तर्पणविधिः, ब्रह्मयज्ञ, पंचमहायज्ञविधिः । 11. सीतायज्ञः ।

इकाई – तृतीयः –

1. श्रौतशब्दस्यार्थः महत्त्वं च । 2. अधिकारनिरूपणप्रतिज्ञा । 3. कर्मणां फलवत्त्वम् ।
4. यागस्वरूपस्य निरूपणम् । 5. श्रौतयागानां परिचयः । 6. यज्ञहोमयोः भेदः । 7. मन्त्रलक्षणम् ।
8. यजुषां लक्षणम् । 9. वेदवन्धनस्य कालः । 10. नित्यकर्मणि प्रतिनिधिः । 11. यज्ञपात्राणां परिचयः ।

इकाई – चतुर्थः –

1. ऋत्विजानां परिचयः । 2. यजमानकर्तृककर्मनिरूपणम् । 3. ब्रह्महोतृनिरूपणम् ।
4. यज्ञादिस्वरूपम् । 4. दर्शपौर्णमासयागः । 6. श्रौत-स्मार्तयोः भेदः । 7. अग्निहोत्रे द्रव्यं देवता च । 8. दर्शपौर्णमासयागीय-पदार्थाः । 9. चातुर्मास्ययागः । 10. निरूढः पशुबन्धः ।
11. आग्रायणी इष्टिः । 12. सोमयागः ।

इकाई – पंचमः –

1. निरुक्तशब्दस्य निर्वचनम् । 2. पदचतुष्टयोद्देश्यकथनम् । 3. नामाख्तोऽधिकरणम् ।
4. भावविकारः । 5. उपसर्गनिरूपणम् । 6. निपातविचारः । 7. निरुक्तस्य प्रयोजनम् ।
8. हिरण्यम्, समुद्रः, मेघः, वाक्, नदी, रश्मिः, कर्म, अपत्यम्, मनुष्यः, अन्नम्, बलम्, गौ, धनम्, संग्रामः, ईश्वरः, सुखम्, सत्यम्, मेधाविनः, यशः, आचार्यः, जातवेदाः, वैश्वानरः- इत्येषां शब्दानां निर्वचनम् । 9. देवतोप-परीक्षा । 10. ऋचां त्रैविध्यम् ।

इकाई – षष्ठः –

1. छन्दःशास्त्रस्य महत्त्वम् । 2. वैदिकछन्दानां परिचयः । 3. सूक्तानां भेदः ।
4. नामनिरूपणम् । 5. नामाख्यात्पत्तिः । 6. सूक्तम्, देवता, मन्त्रदेवता तथा नैपातिकदेवानां परिचयः । 7. सम्पूर्णजगतः कारणं सूर्यः । 8. सूर्यस्य सर्वव्यापकता-प्रतिपादनम् ।
9. देवतानिर्णयस्य साधनम् । 10. अग्निशब्दस्यार्थनिरूपणम् । 11. जातवेदशब्दस्यार्थ-निरूपणम् । 12. स्वरवैदिकप्रक्रियाग्रन्थस्य प्रथम-द्वितीयाध्याययोः परिचयः ।

इकाई – सप्तमः –

1. धर्मसूत्राणां परिचयः । 2. यजुर्वेदीयधर्मसूत्रग्रन्थानां परिचयः । 3. शुल्वसूत्राणां परिचयः ।
4. अर्थसंग्रहस्य परिचयः । 5. जैमनीयन्यायमालायाः परिचयः ।

Note: - Pattern of Question Paper

1. Objective type paper
2. Maximum Marks: 75
3. Number of Questions: 150
4. Duration of Paper: Three Hours
5. All questions carry equal marks.
6. There will be Negative Marking.